5. *Пономарева В.В., Саркисянц Э.Э. и др. Влияние физической реабилитации на функциональное состояние ЦНС и работоспособность студенток // Теория и методика физической культуры. – 1991. -№6. – С. 18-21.*
6. *Сергенко А.Ф., Александрова О.А. НТР, здоровье, здравохранение. – М.: Медицина, 1984. – 248 с.*
7. *Юрьева Т.И., Берсенева А.П., Черкесов А.А. Донизологическая диагностика в оценке здоровья сборщиц микроэлектронных изделий // Здравохранение Российской Федерации. – 1990. – №10. – С. 19-22.*

CHARACTERISTIC MENTAL AND PSICHOMOTOR FEATURES OF RADIO-ENGINEERING SPECIALISTS

Roman RIMIK

Ivano-Frankivsk college of physical education

Abstract. His article reveals the mental and psychomotor features that are characteristic of the radio-engineering specialists' activity. He most important features are keenness of eyesight, memory mental capacity for work.

Key words: radio-engineering specialists, psychomotor features.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ НА ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНУ І ПСИХОФІЗИЧНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Світлана ХАЛАЙДЖІ

Одеський національний політехнічний університет
Енергетичний інститут

Науково обгрунтування доцільності професійно-прикладної психофізіологічної і психофізичної підготовки (ППФП) фахівців багатьох сучасних професій (хіміків, [illegible], машинобудівників і т. ін.) знайшло відображення в роботах Р.Н. Макарова, [illegible] Рєвського, Ю.В. Полухіна, В.І.Філінкова [1, 2, 3, 4, 5] та ін. Разом з тим, у [illegible] немає чіткої єдиної думки про місце і роль ППФП у структурі професійної підготовки фахівців енергетичного комплексу, робота яких відрізняється високим рівнем автоматизації. Це суттєво стримує процес її впровадження в програму [illegible] виховання студентів енергетичних вузів.

Задачею даного етапу досліджень було з'ясувати значення ППФП у структурі [illegible] професійної підготовки майбутніх енергетиків.

Для рішення цієї задачі використовувалося анкетне опитування 86 керівників [illegible] і творчих колективів, що працюють в енергетичній галузі України і Росії,

добре інформованих з поставленої проблеми, і 474 студентів енергетичного інституту, що функціонує при ОНПУ.

Опитування керівників трудових і творчих колективів показало, що успішне виконання виробничих завдань у галузі на 54,23 % залежить від особистого фактора, у тому числі на 55,83 % визначається психофізіологічною і психофізичною надійністю і підготовленістю фахівців.

Більше половини керівників (55,81 %) вважає, що вимоги до фізичної готовності фахівців галузі з боку життєдіяльності і професійної роботи в умовах ринку досить високі, 37,21 % – середні. 80,26 % визнають, що ці вимоги в найближчі 20 років будуть підвищуватися або залишаться такими, як і зараз.

Разом з тим, 56,98 % опитаних керівників думають, що до 50 % випускників вузів не готові сьогодні працювати в енергетичній галузі в тому темпі і з тією інтенсивністю, які необхідні в сучасних ринкових умовах. 43,02 % впевнені, що таких випускників більше 50 % (рис.1).

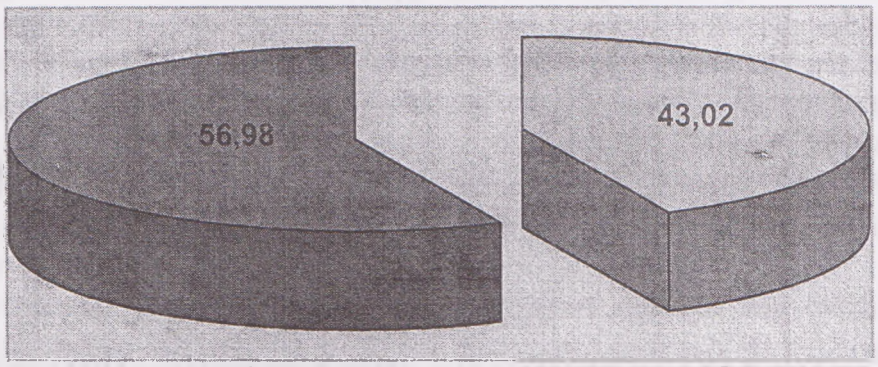

1 2

Рисунок 1. Відсоток випускників, не готових продуктивно працювати в умовах ринку: 1 – більше 50 %, 2 – до 50 %

Недостатній рівень психофізіологічної і психофізичної підготовленості (ППФП), на думку наших респондентів, найчастіше виражається низькою працездатністю, істотними відхиленнями у стані здоров'я, високою захворюваністю і навіть травматизмом.

З'ясування у керівників ступеня необхідності для енергетиків окремих психофізіологічних і психофізичних якостей показало, що великою мірою в роботі їм необхідні такі якості, як пам'ять, увага, оперативне мислення, комунікативність, швидкодія, реакція, координація рухів, витривалість, стійкість до несприятливих виробничих факторів, навички нормалізації психічних станів. На велику необхідність цих якостей і навичок указали від 60 до 90 % опитаних. Разом з тим, від 30 до 50 % вважає, що рівень розвитку у випускників енергетичних вузів професійно важливих якостей і навичок явно недостатній.

Опитування керівників трудових і творчих колективів дозволило з'ясувати також найбільш ефективні шляхи забезпечення ППФП до високопродуктивної роботи в енергетичній галузі. 52,33 % опитаних нами енергетиків вважають, що це – професійне навчання, 47,16 % вказують на реальну виробничу діяльність, 37,21 % – на професійний відбір і 31,40 % прямо говорять, що таким засобом є ППФП (рис. 2).

Нас цікавила також відповідь на питання, якою мірою необхідну для професійної діяльності енергетиків ППФП забезпечує традиційне вузівське фізичне виховання. На

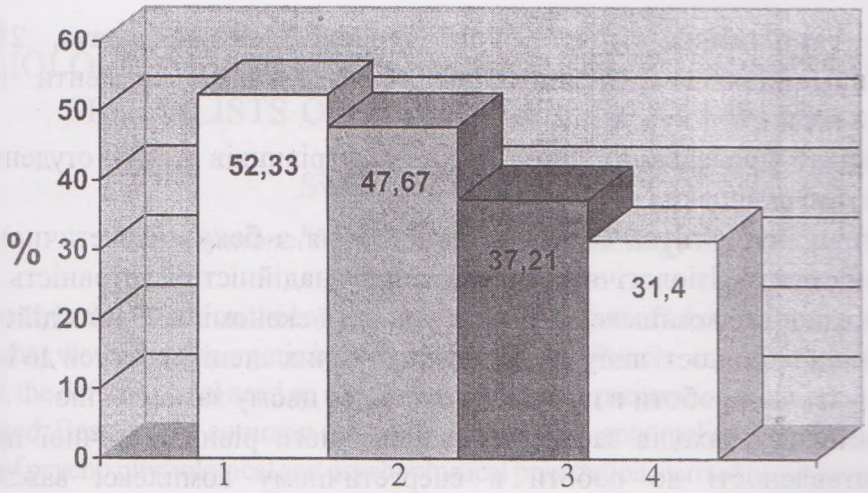

Рисунок 2. Найбільш ефективні шляхи забезпечення психофізіологічної і психофізичної готовності до продуктивної праці: 1 – професійне навчання, 2 – реальна професійна діяльність, 3 – професійний відбір, 4 – спеціальна ППФП

[illegible] більшості опитаних нами фахівців (55,81 %) воно це робить тільки частково. [illegible] % прямо вважає, що фізичне виховання не забезпечує цю функцію, і тільки [illegible] % думає, що забезпечує повною мірою.

На питання, що потрібно зробити, щоб підвищити прикладну дієвість фізичного виховання у вузах, що готують фахівців для енергетичної галузі, 51,16% заявили, що необхідно включити в процес фізичного виховання ППФП, спрямовану на формування професійно важливих якостей і навичок, 37,21% вважають, що це допоможе зробити спорт, 31,40 % – збільшення годин на фізичне виховання, проведення його на всіх курсах.

Керівники вважають, що вирішити проблему ППФП випускників вузів може раціональне використання таких розділів фізичного виховання, як теоретична, методична підготовка, заняття легкою атлетикою, плаванням, туризмом і особливо спортивними іграми, що допомагають сформувати професійно важливі якості і навички, необхідні для успішної виробничої діяльності фахівців енергетичної галузі. Дуже важливо, що абсолютна більшість керівників (67,44 %) визнають, що [illegible]ну ППФП необхідно продовжувати й в умовах виробничої діяльності, і тільки [illegible] % думають, що вона на цьому етапі не потрібна.

Опитування студентів підтвердило доцільність занять ППФП в період вузівської [illegible] 78,06 % студентів усвідомлюють, що для їхньої активної життєдіяльності і [illegible]ної роботи в умовах ринку необхідний високий рівень психофізіологічної і [illegible]ної надійності і готовності. Разом з тим, тільки 26,58 % студентів вважає, [illegible] сьогоднішня фізична форма відповідає вимогам, пропонованим до неї з боку [illegible] майбутньої професії. 72,99 % студентів вірить, що фізичне виховання у вузі в [illegible] допоможе їм поліпшити свою фізичну підготовленість до професійної [illegible].

Найбільш корисним для підготовки до своєї активної життєдіяльності і [illegible] роботи студенти енергетичних спеціальностей вважають спортивні ігри, [illegible], гімнастику і спортивне вдосконалення з обраного виду спорту з елементами [illegible]. 40,08 % студентів віддають перевагу обов'язковим навчальним заняттям,

28,90 % – самостійним заняттям під керівництвом викладача, 28,06 % – факультативним заняттям. Оптимальним обсягом занять студенти 1-2 курсів вважають 6-8 годин, 3-4 курсів – 2-4 години.

На підставі проведеного опитування 86 керівників і 474 студентів можна зробити наступні висновки і рекомендації:

1. Сьогодні існує чітке соціальне замовлення з боку енергетичної галузі на високу психофізіологічну і психофізичну надійність і готовність до роботи енергетичного комплексу в умовах ринкової економіки. Однак дійсний рівень фізичної готовності випускників енергетичних спеціальностей до інтенсивної продуктивної роботи в галузі не відповідає цьому замовленню.
2. У комплексі заходів забезпечення належного рівня всебічної професійної підготовленості до роботи в енергетичному комплексі важливе місце належить психофізіологічній і психофізичній підготовці, здійснюваній в умовах вузівської освіти і в процесі безпосередньої виробничої діяльності. Ця підготовка у вузі може здійснюватися в межах базового фізичного виховання студентів з додаванням елементів професійно-прикладної фізичної підготовки, важливими розділами якої можуть бути теоретична, методична підготовка, заняття легкою атлетикою, плаванням, спортивними іграми з елементами ППФП.
3. Разом з тим, конкретний зміст цієї підготовки має уточнюватися і коректуватися в процесі педагогічних експериментів, здійснюваних під керівництвом досвідчених педагогів, добре знайомих з особливостями майбутньої професійної діяльності енергетиків, і тими вимогами, що вона пред'являє до психофізіологічної і психофізичної підготовленості.

Література

1. *Макаров Р.Н. Профессиональная надежность и пути конструирования целевой модели физической подготовки специалиста // Фізична підготовленість та здоров'я населення: Зб. наук. матер. міжнар. наук. симпозіуму. – Одеса: ТЕС. 1998. – С.12-15.*
2. *Раевский Р.Т. Профессионально-прикладная физическая готовность студентов технических вузов: Учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1985. – 136с., ил.*
3. *Раевский Р.Т. Проблемы физической подготовленности современного человека и пути их решения на рубеже XX1 века //Фізична підготовленість та здоров'я населення: Зб. наук. матер. міжнар. наук. симпозіуму. – Одеса: ТЕС, 1998. – С.16-18.*
4. *Полухин Ю.В. Научное обоснование профессионально-прикладной физической подготовки работников литейного производства: Дис. канд. педаг. наук: 23.02.83. – К., 1983. – 177с.*
5. *Филинков В.И. Система профессионально-прикладной физической подготовки специалистов машиностроительной промышленности: Дис. канд. наук по физ. восп. и спорту: 17.09. 03. – Львов, 2003. – 272с.*

PHYSIOLOGICAL AND PSYCHOPHYSICAL READINESS OF THE SPECIALISTS OF THE ENERGETIC COMPLEX

Svetlana KHALAIDJY

Odessa National Politechnic University Energy institute

Abstract. In this article on the basis of the survey of leaders of labor and creative collectives, it was proved that work in an energetic branch of Ukraine and Russia, and students of the energetic qualification, the definite social need on a high level of physical preparation and readiness of energetic branch is based. Besides, the common conception of the efficienty realization of this need with the special help of psycho physiological and psychophysical preparation, carried out in process of physical care in the conditions of diploma end after diploma education is based.

Key words: energetic complex, physiological and psychophysical readiness, social need.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА У ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ „АВТОМОБІЛІ ТА АВТОМОБІЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО"

Сергій ЄРЬОМІН

Львівський військовий ордена Червоної Зірки інститут імені гетьмана Петра Сагайдачного Національного університету „Львівська політехніка"

Постановка проблеми. Аналіз публікацій. Вивчення питання розвитку системи фізичної підготовки (ФП) військовослужбовців на сучасному етапі реформування Збройних Сил (ЗС) України [Ю.Фіногенов, Ю.Бородін, 2003; С.Анохін, 2004 та ін.] свідчить про наявну диференціацію вимог до фізичної підготовленості військовослужбовців різних видів ЗС. Підтвердженням цього є завдання Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту: підвищення ефективності ФП у ЗС України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах [2]. У зв'язку з цим перед дослідниками стоїть завдання: виявити та описати професійно важливі фізичні якості, розвиток яких необхідний військовим спеціалістам видів і родув військ. Одночасно актуальною є розробка тестових вправ, результати виконання яких характеризують названі якості. а також обґрунтування нормативних вимог ФП для представників різних військових спеціальностей.

Аналіз робіт, присвячених вивченню вимог до фізичної підготовленості курсантів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) [В.П.Гільов, М.Х.Лебанов, 1995; В.М.Афонін, Л.М.Кізло, 2002 та ін.], підтверджує комплексний характер процесу ФП майбутніх офіцерів. В той же існує можливість диференційованого розвитку професійно необхідних фізичних якостей за рахунок включення у процес фізичної підготовки спеціальних вправ, якісні та кількісні